

GAZİ ÜNİVERSİTESİ İİBF ÇALIŞMA EKONOMİSİ BÖLÜM BAŞKANI

Prof. Dr. Vedat BİLGİN

Vedat Bilgin, (d. 1954, Bayburt, Türkiye) Profesör Dr., Türk akademisyen, bürokrat, yazar.

Ziya Gökalp' ten Mümtaz Turhan ve Erol Güngör Çizgisi'ne, Türk Milliyetçiliği, Demokrasi, Sosyal Politika, Türkiye'de Bilim, Üniversite ve Modernleşme Sorunu ile ilgili fikri ve bilimsel çalışmalar yapmış, sosyolog, bilim adamı ve yazardır.

1954'te Bayburt'ta doğan Vedat Bilgin ilk, orta ve lise eğitimini aynı şehirde tamamladı. 1974 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi'ne girdi. Lisans eğitimini dereceleyle bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde yüksek lisans ve doktora çalışmaları yaptı. Üniversite öğrenciliği esnasında Genç Arkadaş Dergisi'ni ilk kez çıkardı. 1982'de asistanlık sınavını kazanarak Selçuk Üniversitesi'ne Prof. Dr. Erol Güngör' ün asistanı olarak girdi.

Hocası Prof. Dr. Erol Güngör'ün vefatıyla birlikte 1984'te tekrar sınava girerek, Gazi Üniversitesi İİBF Çalışma Ekonomisi Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı ve devamında öğretim üyesi olarak görevine devam etti. Türkiye Günlüğü Dergisi'nin kurucu yönetiminde yer aldı. 1995'te İngiltere'de York Üniversitesi'nde post-doktora çalışması yaptı.

Gazi Üniversitesi İİBF Çalışma Ekonomisi Bölümü'nde akademik hayatına devam ederken 2006 yılında misafir öğretim üyesi olarak gittiği Michigan Üniversitesi'nde "Ortadoğu'da Modernleşme Sorunları" konulu uluslararası çalışmada yer aldı.

Prof. Dr. Vedat Bilgin, 2011 yılından beri Gazi Üniversitesi İİBF Çalışma Ekonomisi Bölüm Başkanı olarak akademik hayatını sürdürmektedir.

Ayrıca Gazete Habertürk ve Bugün Gazetesi'nde (2005) sinde köşe yazarlığı yapmıştır. Köşe yazılarına Akşam Gazetesi'nde devam etmektedir.

Prof. Dr. Vedat Bilgin, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından belirlenen "Yılın Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları"nda 2013 Yılı'nın Basın Fikir Yazarı ödülünü kazanmıştır.

İ&D: *Sayın BİLGİN, çok önemli bir yerel seçimi geride bıraktık. Gök kubbenin altında neredeyse iyi - kötü söylenmedik söz kalmadı. Partiler, liderler, adaylar bu süreçte kimi zaman projelerle, kimi zaman eleştirilerle, kimi zaman sloganlarla meydanlarda, yazılı, görsel ve sosyal medyada seçim kampanyalarını sürdürdüler. Tüm toz duman ortadan kalktıktan sonra, Nasrettin Hoca'nın dediği gibi, yorgan gidip kavgaya bittikten sonra bir değerlendirme yapmak gerekirse; birkaç sorumuzu yanıtlayabilir misiniz?*

Türkiye'deki siyaset diline ilişkin birçok eleştiri gündeme geliyor, konuşuluyor. Sert, kırıcı, yaralayıcı, ötekileştirici bir dil olduğu hususunda birçok görüş var:

a. Öncelikle siz bu türden yargılara katılıyor musunuz?

b. Siyasal dilin karakterini belirleyen arkasındaki siyasal kültüre ilişkin neler söylenebilir? Türkiye'nin toplumsal ve siyasal yolculuğu bu dilin teşekkülüne ne tür bir katkı yapıyor?

Prof. Dr. Vedat BİLGİN: Ben, bu siyaset dilinin sertliğine dair eleştirileri kısmen haklı buluyorum. Ama bu konuda çok fazla durulmasını çok anlamlı bulmuyorum. Çünkü siyasetteki sert üslup, dilin sertleşmesi esas itibariyle siyasal kutuplaşmanın ürünüdür. Siyasal kutuplaşma da, Türkiye'de yaşanan olayların bir parçasıdır. Türkiye'deki yaşanan olayları dikkate aldığımız zaman, bu dilin eleştiri dozunu yükselten bir sertlikte ifade edilen bir biçime dönüşmesi anlaşılabilir bir şeydir.

Ben, siyasette belli tansiyonun yükseldiği, kutuplaşmanın sertleştiği dönemlerde dilin de kaçınılmaz olarak sertleşmesini zaruri bir hal olarak görüyorum. Esas itibariyle Türkiye'nin yaşadığı problem, temelde demokratikleşme sürecidir; Yani, Türk toplumunun militer bir gelenekten demokratik bir topluma dönüşmesi, kapalı toplumdaki topluma dönüşmesi, tarımsal bir toplumdaki topluma dönüşmesi, kentleşmeye veya modernleşmenin diğer parametrelerine geçmesidir. Bu kutuplaşma siyasete de belli düzeylerde yansır. Yansıdığı zaman ortaya zaman zaman bir çatışma üslubu çıkabilir. Ben, çatışmayı demokrasinin zıdı değil, şiddete dönüşmediği müddetçe, çatışmayı da demokrasinin araçlarından biri olarak görüyorum. Çünkü çatışmalar, demokratik sistem içerisinde diğer kurumsal mekanizmalarla - ki seçim de bunlardan biridir - uzlaşmaya dönüştürülebilir. Dolayısıyla ben toplumsal teoride de yer alan çatışmacı teoriye önemseyerek bakmıyorum. Burada, kamuoyundaki yaygın söyleyişinin aksine biraz farklı düşünüyorum.

İ&D: *Toplumsal farklılıklar üzerinden inşa edilen ötekileştirici dilin siyasal kültüre hakim olmasının nedenleri nelerdir? Bu dil neden bazı kesimler tarafından kabul görüyor?*

Prof. Dr. Vedat BİLGİN: Biraz önce bahsettiğim sebeplerden dolayı; toplum bir kutuplaşma, siyasal bir kutuplaşma, toplumsal bir dönüşüm sürecinde eski statülerini korumak isteyenlerle yeniliği temsil edenler arasında değişimin yarattığı bir kutuplaşma olabilir. Bugün Türkiye'nin yaşadığı kutuplaşma da, değişimi yarattığı bir kutuplaşmadır; Yani, *statükonun taraftarları* diye ifade ettiğimiz kurulu düzenin, müesses düzenin toplumsal aktörleri, kurumsal yapıları, ideolojileri, alışkanlıkları, gelenekleriyle bunu değiştirmek isteyen yenilikçi unsurların talepleri arasındaki çatışma... Bu, dile yansıyor. Dili tek başına, dilden hareket ederek sorunları çözemeyiz. Sorununuz sonuçtur, diye bakıyorum.

İ&D: *Sizce, devası olmayan bir dert midir?*

Prof. Dr. Vedat BİLGİN: Değil. Demokrasi içerisinde demokratik kurumların netice itibariyle yaratacağı uzlaşmalarla çözülecek bir problemidir.

İ&D: *Siyasal iletişimin demokratikleştirilmesi konusunda neler düşünüyorsunuz?*

Prof. Dr. Vedat BİLGİN: Bu söylediğim şeyler bunun bir parçasıdır; Toplum demokratikleşmezse, kurumlar demokratikleşmezse, devlet demokratikleşmezse bu demokratikleşme sürecine karşı duran unsurlar güçlerini muhafaza ederlerse, o dil demokratikleşemez.

İ&D: *Türkiye'deki siyasal kültür hakkında ne düşünüyorsunuz? Demokratik ülkelerdeki, özellikle Batı Avrupa ve Amerika'daki siyasal iklim ve kültür ile karşılaştırarak değerlendirebilir misiniz?*

Prof. Dr. Vedat BİLGİN: Biz bunlara çok teknik bakarız. Tıpkı fiziki olayların açıklanması gibi, bunların açıklanması vardır. Sosyal bilimlerin böyle bir özelliği var, yoksa bilim olmaz zaten. O da şudur; bizim sanayileşmemiz Batı'dan, Amerika Birleşik Devletleri'nin neresinden bakarsanız 100 yıl sonra başlamış bir olaydır. 100-150 yıl hatta... İngiltere'yi örnek alırsanız daha fazladır. Dolayısıyla saray toplumunun çoğulcu yapısı ortaya çıkmadığı için bizim demokratikleşmemiz de gecikmiştir.

Köylü toplumların efendileri kimlerdir? Bu, basit bir demokratikleşmeyi test etme sorumdur. Cevap bellidir; devletin içinde örgütlenmiş zümrelerdir. Dolayısıyla, köylü toplumun demokratikleşmesi için önce köylülüğünün tasfiye edilmesi lazım. Burada köylüleri kastetmediğimi biliyorsunuz. Ben, tarımsal toplumun örgütlenme biçimi olarak köylülükten bahsediyorum. Onun tasfiye edilmesi gerekiyor. Onun efendileri, yani devletin içinde örgütlenmiş zümreler, bürokratlar, askerler, devlet vesayetinde büyütülmüş devletçi kapitalizm, kapitalist sınıflar, onların hâkimiyeti vardır. Köylülük tasfiye edilirken, bunların gücü kalır.

Türkiye, 2000'li yıllardan bugüne, uzun bir süre tabii, hızlı bir şekilde bu köylü yapıyı değiştirmeye çalışıyor. Bahsettiğim süre içerisinde, yaklaşık 20-25 milyon insan yer değiştirmiş, kentlere gelmiş, kentlileşiyor. Dolayısıyla, Türkiye'nin toplumsal dönüşüm süreci, esas problem olandır. Bu süreçte eski iktidar blokunun içinde yer alan unsurlar; yani devletçi kapitalistler, askerler, militarizm ideolojisi 1960' ta anayasal olarak devlete hakim olmuş militarizm ideolojisi... Bunlar direniyorlar. Bütün mevzilerini muhafaza etmek istiyorlar. Oysa onlar, eski toplumun mevzileri. Buradaki sorun odur. Eski toplum değişiyor; 25 milyona yakın insan köylerinde, küçük kasabalarında vs. yaşarken, tarımla uğraşan ya da mesleksiz bir toplumken, meslekli bir toplum haline geliyor, şehirlere geliyor, eğitim görüyorlar, üniversiteler bitiriliyor vs. Bütün bu değişimler çerçevesinde, Türkiye' de fert başına düşen milli gelir 3.000 dolardan 11.000 dolara çıkıyor. Milli gelirin içerisinde sanayinin payı çok küçük bir orandan (%18'den vs.) en üst düzeye çıkıyor. Yani, Türkiye sanayi ihracatçısı bir ülke haline geliyor. Bütün bu rakamlar değişirken, statüler değişmesin demek saçma sapan bir şey olur.

Türkiye'nin demokratikleşmesi, toplumun çoğullaşmasının bir sonucudur. Biz böyle bakarız. Fiziğin kuralları olduğu gibi, toplumun da kuralları vardır. Dolayısıyla, Türk siyasal kültürü, geleneksel Türk siyasal kültürü, tarımsal toplumun siyasal kültürüdür. Tarımsal toplumun efendileri de bellidir. Onların hâkimiyetini üreten bir siyasal kültürdür. Otoriteryen bir kültürdür. Şimdi o kültürün, otoriteryen kültürün tasfiye edilme zamanıdır.

İ&D: *Genel bir değerlendirme yapacak olursanız, size göre 30 Mart seçimleri ile Türkiye'de nasıl bir sonuç yaşanmıştır? Yerel seçim tahlilleri yaparken hangi hususların ön plana çıktığını düşünüyorsunuz? Sizce 30 Mart seçimlerinin diğer seçimlerden farkı nedir?*

Prof. Dr. Vedat BİLGİN: 30 Mart seçimleri, tarihte Türkiye'de ilk defa mahalli seçimlerin mahalli ölçeğin dışına çıkmış, siyasal anlamının olduğu seçimler olmuştur. Anlamı da şudur; toplum demokrasiye sahip çıkmıştır. Ben 30 Mart seçimlerinin sonucunun iki hususta toplandığının düşünüyorum.

Birincisi; demokrasiye. Daha önce askerlerden gelen darbeler ve müdahaleler vardı. Türk toplumu askerlere karşı, müdahalelere karşı bir şey yapamıyordu. Ama bir önceki darbeden, hemen sonraki seçimde cevap veriyordu. Bu defa darbe, sivil bir kesimden geldi; bürokrasinin, hukukun, devletin muhtelif kurumların içinde örgütlenmiş bürokrasiden geldi. Toplum hemen cevap verdi; darbe yapılmasını beklemeden, darbeye karşı direnen Başbakan'ın etrafında tavır aldı. Bu, tarihsel bir olaydır. Türkiye'nin demokratikleşmesi açısından ileri bir aşamadır.

İkinci bir aşama; Türkiye' ye karşı. Türkiye'nin Suriye ve Orta Doğu politikasında, ama özellikle Suriye'de uyguladığı bir politikaya karşı düpedüz casusluk faaliyeti denilebilecek bir faaliyet yapıldı. Türkiye'nin önu, MIT'in düzenlediği yardımlara operasyon yapılarak kesildi. Türkiye'nin milli dış politikasına karşı bir tavır bu. Türk milleti burada da devletin yanında yer aldı ve devleti savundu. Devletin yaptığı işi savundu. Bence, milletin oyunda, iradesinde demokrasi ile devletin bir araya, iç içe girdiği tarihsel olarak ilk tecrübeyi yaşıyoruz. Bunun da tarihsel olarak bir dönüm noktası olduğunu düşünüyorum ve bu, 30 Mart seçimlerinin sonucunda olmuştur.

İ&D: *Bu seçim sonuçlarının Türkiye'deki siyasal istikrar konusunda etkisi olur mu? Nasıl bir etkisi olur sizce?*

Prof. Dr. Vedat BİLGİN: Kesinlikle. Biraz önce onu söylemiştim, tekrar oradan vurgu yapayım; değişen toplumlarda çatışmalar olur, kutuplaşmalar olur; değişen toplumların özelliği odur. İki kutup, iki yapı; biri eski, biri yeni getirilmek istenen, yeni yükselen toplumsal talepleri temsil eder. Bu çatışma kaçınılmazdır. Bu çatışmanın sürdürülmesi istikrarsızlık yaratır. Ama çatışmanın demokrasi içerisinde çözümlenmesi, demokrasi üzerinden sonuçlanılarak bu sonucun istikrar üretmesi beklenir.

Şimdi, seçim sonuçları demokratik uzlaşmayı yarattı. Bu da istikrar yaratacak diye düşünüyorum. Gerçi Cumhurbaşkanı seçimi var. Biliyorsunuz, bir buçuk yıl sonra genel seçimler var vs. Bunu, istikametini istikrar yönünde evrileceğinin göstergesi olarak değerlendirmek gerekir.

İ&D: *Sizce cemaat - hükümet kaogasının seçim sonuçları üzerinde etkisi olmuş mudur? Olmuş ise, nasıl bir etkisi olmuştur? Bu konuda da değerlendirmenizi alabilir miyiz?*

Prof. Dr. Vedat BİLGİN: Etkisi olmuştur. Milletin askeri darbeden, askeri çevrelerden gelen, cuntalardan askeri müdahale geleneklerinin yoğun yaşandığı bir ülkede olduğumuzu hatırlarsak, o cenahtan gelen saldırılara karşı, tam "artık bu işler bitti" derken sivil bir cenahtan darbe gelmesi, müdahale gelmesi ve bu sürecin de doğrudan doğruya sivil kesimden gelen darbelerin ve müdahalelerin karşısına doğrudan doğruya demokratik mekanizmaların karşı çıkması, ilk defa hükümetin karşı çıkması, ciddi bir olaydır. Sivil iradenin demokratik kurumlarda, yani mecliste, hükümette, meşru kurumlarda ortaya çıkması milletin kararlarını motive etmiştir. Seçimlerin yüksek katılım oranı bunun göstergesidir.

İ&D: *30 Mart yerel seçim sonuçları önümüzdeki Cumhurbaşkanlık ve Genel Seçimler üzerinde de etkili olur mu? Olursa, nasıl bir etki öngörüyorsunuz?*

Prof. Dr. Vedat BİLGİN: Tabii olacaktır. Bu seçim, bir defa ortaya koymuştur ki, AK Parti %45 oy aldığına göre, bu seçimde Başbakan, isterse kendisi aday olabilecektir. Bu seçim sonuçları, Başbakana “aday olabilirsin de biz seni destekleriz” mesajını vermiştir. Muhalefet kaybetmiştir. İktidarların kazanması anlaşılabilir bir şeydir. Ama muhalefetin, muhalefette kalarak sürekli olarak kaybetmesi çok normal karşılanması gereken bir durum değildir. Bu bakımdan, önümüzdeki seçimlerde de bu bahsettiğim neticelerin tesirlerinin olması kaçınılmazdır.

İ&D: *Önümüzdeki Cumhurbaşkanlığı seçimleri için görüşlerinizi ve öngörülerinizi bizimle paylaşır mısınız? Sizce en uygun aday kimdir? Bir öneriniz var mı? Ya da uygun bir adayı nasıl tanımlarsınız?*

Prof. Dr. Vedat BİLGİN: Benim buradaki bakış açım şudur; seçim sonuçları Başbakanın aday olması halinde, birinci turda seçilebileceğini ortaya koymuştur. Ama Başbakan Sayın Erdoğan’ın aday olup olmaması konusunda bir tahminim yok. Çünkü bu, onun tamamen bireysel, Sayın Başbakanın özel bilgilerine dair ve kendi niyetine dair bir şeydir. Onu buradan tahmin etmem, bir çeşit niyet okuması yapmam yakışık almaz. O bakımdan, buradaki sorunu şöyle tanımlarım ben; Sayın Başbakan isterse, aday olduğu zaman seçilecek bir seçim sonucuyla, bir seçim tablosuyla karşı karşıyayken, ortada bir durum var. Durum şudur; Cumhurbaşkanlığı statüsü zayıftır. İcra gücü olmayan, bir çeşit sembolik bir güçtür, sembolik bir kurumdur. Böyle bir sembolik makamı tercih eder mi, etmez mi, bu konuda tereddütlerim var. Bir şey söyleyemem. Ayrıca Sayın Başbakan, diyelim ki onu tercih etmedi, Başbakanlıkta mı kalır? Başbakanlıkta da 3 dönem, biliyorsunuz şartı var. Onu değiştirir mi? Bunlar, şu anda tahmin edilemeyecek şeylerdir. Doğrudan doğruya, biraz önce de vurguladığım gibi, Sayın Başbakan’ın tercihiyle ilgili bir şeydir.

İ&D: *Hocam, son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?*

Prof. Dr. Vedat BİLGİN: Yok.

İ&D: *Çok teşekkür ederiz.*

Prof. Dr. Vedat BİLGİN: Ben teşekkür ederim.